

АК-ПАМИК*

давні часи жив один чоловік. У нього було семеро синів, а дочки не було. Якось дружина його знову завагітніла. Прошло дев'ять місяців, а сини того чоловіка, збираючись у той день на полювання, сказали батькові:

– Якщо народиться у нас сестра, то поче-пійть над воротами ляльку, а якщо брат, то сідло коня. – І вони поїхали в степ.

* У давні часи в Туркменії існував звичай: якщо у сім'ї довго не було дітей, і, нарешті, народжувалась дівчинка (за звичних умов істота не бажана в туркменській сім'ї), то батьки, радіючи з'яві дитини, розвішували всередині кибитки по стінах її різноманітні фігури, зроблені з білої вати. (Звідси, очевидно, йде й ім'я героїні казки: Ак-памик, Акпамик – біла вата). Деякі фігури робилися з кольорових ганчірок. (Їхні обриси використовувалися у килимовому орнаменті). Поміж таких фігур інколи розвішувалися і ляльки. У більш давні часи лялька, можливо, вивішувалася і над дверима. Можна припустити, що даний звичай генетично пов'язаний з материнським родом і лялька вважалася духом – покровителем жінок. Такі духи – Емагендер – у вигляді примітивних ляльок вшановуються ще й нині у текемутьів, шорців та ін. алтайських тюркських народностей. У Китаї також існував звичай вивішувати при народженні дівчинки ляльку.

Народилася у жінки дочка, і батько почепив над воротами ляльку. Але один із сусідів був недругом сім'ї братів. Він відразу ж зняв ляльку і замість неї почепив сідло коня. Повернулися брати з полювання, подивилися і закричали:

– На жаль, над воротами висить сідло! Значить, знову у нас народився брат! Не будемо тут більше жити!

Покинули брати поселення і пішли в гори. Там вони стали жити в печері: вдень полювали, а увечері поверталися додому, їли і лягали спати. Так минав час.

Про кого тепер послухати новини? Послухайте про сестру юнаків.

Батько і мати назвали новонароджену Ак-Памик і не зводили очей з дороги, очікуючи синів. Минув місяць, а синів все немає. Минув рік, а їх все немає і немає. Минуло три роки – синів як не було.

Якось до старих прийшов гість із іншого поселення і сказав:

– Недавно я бачив ваших синів. Місце, де вони живуть, від вас не так вже й далеко. Вони

поселилися в печері на такій-то горі і займаються полюванням.

Батько і мати, почувши таку новину, приготували плов, подали його гостеві і сказали:

– Гарну ти приніс новину! Тільки от ми самі не можемо туди піти: сил немає, ми ж старі. Та якщо ти ще хоч раз побачиш наших синів, то передай їм від нас доземний уклін.

Гість поїв плову, розпрощався із старими і пішов до свого поселення. А старі жили, не зводячи очей з гори. Проте своїй дочці вони про те не сказали ні слова.

Минули місяці, минули роки. Ак-Памик виповнилося чотирнадцять років. Якось сусіди збирали жінок для роботи*. Побачивши матір Ак-Памик, вони сказали:

– Дозволь своїй дочці прийти допомогти нам.

– Що ж, дозволю, – відповіла мати, – хай іде, якщо сама захоче.

А у ті давні часи, був звичай: жінкам і дівчатам, які мали братів, відводилося під час такої роботи краще місце. Та, у якої братів не було, повинна була сидіти на гіршому місці.

* За давнім звичаєм, дівчата і жінки поселення нерідко збиралися разом, щоб спільно швидко що-небудь зшити, спрясти тощо. Найчастіше все це робилося перед весіллям.

Ак-Памик увійшла в юрту і сіла на найгіршому місці. Тут одна жінка й каже:

– Чому ти, кізонько, сіла там? Пересядь на краще місце.

– Ой, матінко, – відповідає Ак-Памик, – як же я можу сісти на краще місце, якщо у мене немає братів.

– Не кажи так! У тебе є семеро братів, сильних, як леви. А якщо твої батько й мати про них до цих пір тобі нічого не говорили – на те є причина. Батьки твої старі і не можуть піти до братів самі. А тобі нічого не кажуть, щоб ти не втекла від них. Коли прийдеш додому, скажи матері: «Ой, у мене болить голова, дай мені ковурги*». Коли мати дасть тобі ковурги, ти не бери її ложкою, а попроси: «Дай мені своєю рукою». Після цього схопи матір за руку і тоді дізнаєшся все, що тобі треба».

Ак-Памик повернулася додому і сказала:

– Матінко, у мене голова болить.

– Щоб ти з'їла, доню? – запитала мати.

– Дай мені трохи ковурги, матінко. Поїм, може, й легше стане, – відповіла Ак-Памик.

* Ковурга. Смажена пшениця, національна їжа туркменів.